

OSALLISTUVA VANTAA – VANTAALAISEN ASUKASVAIKUTTAMISEN TOIMINTAMALLI

1. MIKÄ ON OSALLISTUVA VANTAA?

Osallistuva Vantaa on vantaalaisen asukasvaikuttamisen toimintamalli. Se tarjoaa asukkaille laajan valikoiman erilaisia vaikuttamisen muotoja ja tukee edustuksellista päätöksentekoa. Osallistuvassa Vantaassa asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kehitetään, edistetään ja toteutetaan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti, mutta samalla ketterästi, kokeillen, joustavasti ja tapauskohtaisesti. Osallistuva Vantaa -mallia on valmisteltu yhteistyössä asukkaiden ja toimialojen kanssa. Se on osa Vantaan kaupungin strategiaa ja sen toteutumisesta raportoidaan valtuustolle.

Mallin yhtenä lähtökohtana on kuntademokratian ja osallisuuden murros. Edustuksellinen demokratia ei enää sellaisenaan houkuttele kuntalaisia entiseen tapaan osallistumaan, mikä näkyy Vantaalla ja koko Suomessa madaltuneina äänestysprosentteina. Edustuksellinen demokratia kaipaakin tuekseen suoraa ja tapauskohtaista osallistumista ja vaikuttamista. Asukkaat ja kansalaisyhteiskunta halutaan yhä vahvemmin mukaan kaupungin kehittämiseen yhteisen toimintamallin avulla. Osallistumisen kehittäminen kytkeytyy myös avoimen hallinnon edistämiseen.

Kuntalain mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on lain mukaan pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Vantaan kaupungin toimintaa ohjaavan hallintosäännön 3 §:n mukaan toimialat huolehtivat suunnitelmallisesti omassa toiminnassaan siitä, että kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa oikea-aikaisesti ja vuorovaikutteisesti kunnan toimintaan. Lisäksi hallintosäännön 5 §:n mukaan kaupunginhallitus, lautakunnat, kaupunginjohtaja sekä toimialojen johtavat viranhaltijat huolehtivat siitä, että kunnan asukkaat ja palvelujen käyttäjät saavat riittävästi tietoja valmisteltavina olevista asioista ja voivat osallistua ja vaikuttaa näiden asioiden

valmistelussa. Kuntalain 22 § mainitsee erilaisiksi osallistumisen tavoiksi esimerkiksi keskustelu- ja kuulemistilaisuudet sekä kuntalaisraadit, palveluiden kehittämisen yhdessä asukkaiden kanssa sekä asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteisen suunnittelun ja valmistelun tukemisen.

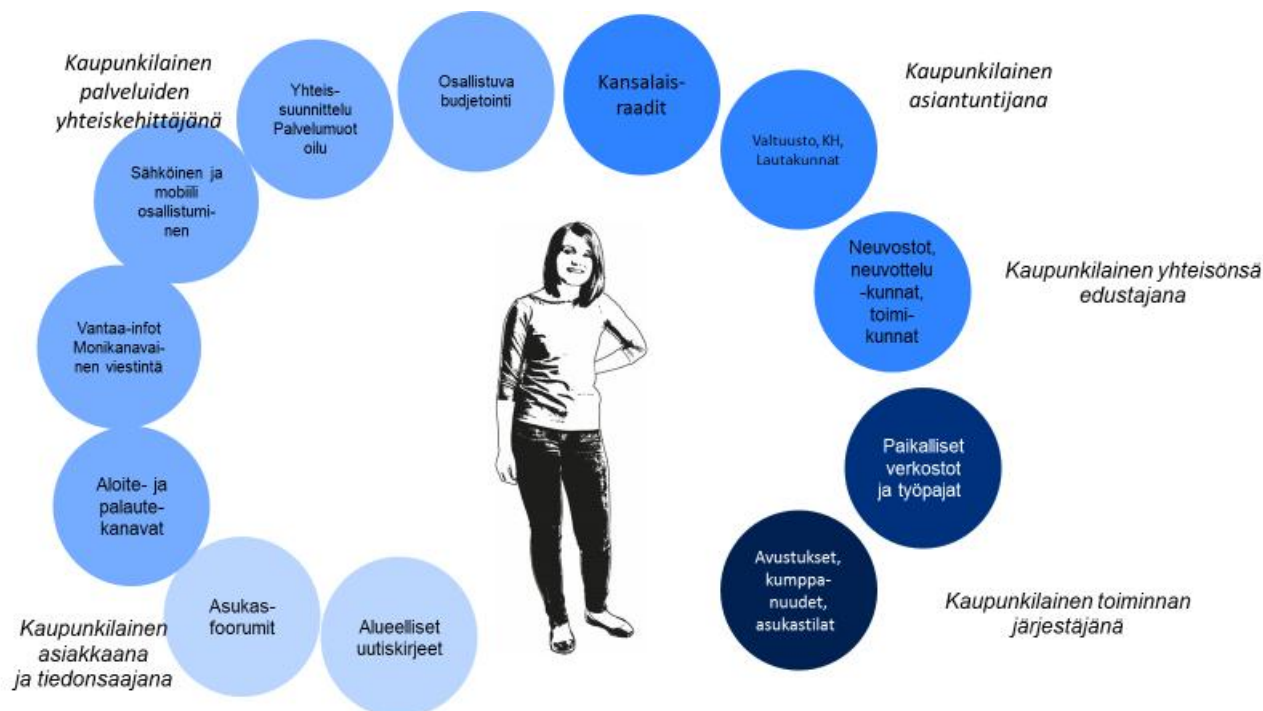

4.12.2017

6

Osallistuva Vantaa lisää kuntalaisten osallisuutta kaupungin palveluiden, toiminnan ja kaupunkiympäristön suunnittelussa. Osallisuus vahvistaa ymmärrystä ja luottamusta kaupungin ja kaupunkilaisten välillä ja tukee edustuksellista demokratiaa. Ymmärrys ja tieto kulkevat kaupunkiorganisaation ja kuntalaisten välillä ja kuntalaisilta saatua tietoa hyödynnetään systemaattisesti. Osallistuva Vantaa tekee osallistumisesta koko kuntaorganisaation läpäisevää ja entistä suunnitelmallisempaa.

Osallistumisen näkökulmasta kuntalaisen roolit suhteessa kuntaan ovat moninaisia. Kuntalainen voi olla yhdessä tilanteessa asiakas, toisessa asiantuntija tai toiminnan järjestäjä. Erilaisissa rooleissa myös osallisuuden tavat ja menetelmät vaihtelevat. Oikeiden menetelmien valinta ja käyttäminen edellyttävät osaamista ja asiantuntemusta.

2. OSALLISTUVAN VANTAAN KOLME TOIMINNAN TASOA

Osallistuva Vantaa tarjoaa asukkaille erilaisia osallistumisen menetelmiä, jotka kehittyvät ja muovautuvat tarpeen mukaan. Osallistumista toteutetaan kaupunkitasolla, toimialoilla ja yksiköissä niin sähköisesti ja mobiilisti kuin perinteisiä kohtaamisia hyödyntäen.

Kaupungin tarjoamien osallistumiskanavien lisäksi huomioidaan kansalaisyhteiskunnasta kumpuava osallistuminen. Vantaalla tuetaan asukkaiden omaehtoista toimintaa ja yhteisöjen ja yhdistysten työtä. Osallistuva Vantaa edistää myös uudenlaista yrityskansalaisuutta.

2.1 Kaupunkitasoinen osallistuminen ja vaikuttaminen

Kaupunkitasoinen vaikuttaminen liittyy asukkaiden laajaan kuulemiseen ja osallistamiseen koko kaupunkiin vaikuttavissa hankkeissa ja paremman tiedonkulun edistämiseen. Sähköiset aloite- ja palautekanavat mahdollistavat osallistumisen ja kannanoton ajasta ja paikasta riippumatta.

Osallistuva Vantaa -malli mahdollistaa kaupungin johdon asukasfoorumit ja -tilaisuudet, kaupunkitasoisten osallistumiskanavien kehittämisen sekä esimerkiksi deliberatiivisen kansalaisraadin käytön, jota on käytetty Vantaan strategian valmistelussa.

Osallistumisen mittaamista, arviointia ja seurantaan kehitetään kaupunkitasoisesti sekä yhdessä muiden kaupunkien kanssa vertailtavuuden mahdollistamiseksi. Kaupunkitasoisen osallistumisen arviointia varten tehdään vuosikello, joka kokoaa kaupungin eri toimialoilla tehtävän osallisuustyön. Sen avulla voidaan suunnata resursseja ja sen avulla seurataan työn toteutumista.

Kuntalain edellyttämät osallistumis- ja vaikuttamistavat, kuten aloiteoikeus ja vaikuttamistoimielimet, ovat osa mallia. Nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto, svenska kommittén, sekä muut kaupunginhallitukset nimittämät elimet ja toimikunnat edistävät eri väestöryhmien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kaupunkitasoisesti. Näiden toimijoiden vaikutusmahdollisuuksia edistetään kytkemällä toimintaa entistä paremmin toiminnan ja talouden suunnitteluun.

2.2 Toimialojen osallisuustyö

Vastuu osallistumisen järjestämisestä kuuluu koko kuntaorganisaatiolle. Osallistuva Vantaa -mallissa erilaisia palvelumuotoiluprosesseja, asukastilaisuuksia, sähköisiä kyselyitä, käyttäjäraateja ja asiakaspalautetta hyödynnetään toimialojen suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Kaupungin työntekijöiden osallisuusosaamista kehitetään ja pidetään yllä tarjoamalla muun muassa koulutusta, tietoa uusista osallistumismenetelmistä ja -kanavista, apua ja välineitä osallisten tavoittamiseen sekä tarvittaessa annetaan tukea tilaisuuksien suunnittelussa ja fasilitoinnissa. Tiedonkulun ja koordinaation kannalta keskeinen toimija on kaupunkitasoinen osallisuusverkosto, jossa osaamista ja tietoa voidaan jakaa.

Viestinnässä toimialojen monimuotoinen osallisuustyö keskitetään jatkossa yhä selkeämmin asukkaiden löydettäväksi. Alueellista viestintää tehostetaan sähköpostiin tilattavilla *alueellisilla uutiskirjeillä*, joissa kerrotaan alueen tapahtumista, aluetta koskevista suunnitelmista, päätöksenteosta ja osallistumismahdollisuuksista. Vantaa-infojen palvelupisteet Tikkurilassa, Korsossa ja Myyrmäessä sekä Koivukylän palvelutori edistävät tiedonkulkua ja tarjoavat henkilökohtaista opastusta kaupungin ja yhteistyökumppaneiden palveluiden lisäksi muun muassa sähköiseen osallistumiseen, avustusten hakuun sekä kuntalaispalautteen tai -aloitteen tekemiseen.

2.3 Paikallisen kansalaistoiminnan ja vaikuttamisen tukeminen

Vantaalle on ominaispiirteistä keskenään hyvinkin erilaiset ja omaleimaiset alueet. Osallistuva Vantaa -mallissa tuetaan paikallista kansalaistoimintaa monipuolisesti.

Kaupungin tarjoamat osallistumisen kanavat eivät ole ainoa vaikuttamisen väylä, vaan kansalaisten parista kumpuaa myös monenlaista omaehtoista vaikuttamista oman kaupungin asioihin. Tämän tyyppistä toimintaa pyritään tunnistamaan ja tarvittaessa tukemaan entistä enemmän. Uusilla paikallisen kansalaistoiminnan avustuksilla (entinen alueraha) tuetaan asukkaiden, järjestöjen ja toimintaryhmien järjestämää toimintaa, joka edistää yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistumista paikallisesti tai alueellisesti.

Paikallista vaikuttamista edistävät myös kolme alueellista kehittämistoimikuntaa, joiden tehtävänä on seurata ja keskustella maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan kehittämistoimista alueella sekä osaltaan edistää alueensa asukkaiden osallisuutta. Kehittämistoimikunnat tiivistävät asukkaiden ja viranhaltijoiden välistä vuorovaikutusta. Osa toiminnasta linkitetään kaikille avoimiin asukastapahtumiin.

Kaupungin toimijat toimivat tuntosarvina alueiden ja kaupunginosien järjestöihin ja asukkaisiin seuraamalla paikallisia keskusteluja ja toimimalla alueellisissa verkostoissa. Kaupungin toimijoiden keskinäistä koordinaatiota ja tiedonvaihtoa tehostetaan entisestään. Paikallisten toimijoiden verkostoja ja asiantuntemusta voidaan hyödyntää erilaisissa osallistavissa hankkeissa, kuten esimerkiksi osallistuvassa budjetoinnissa.

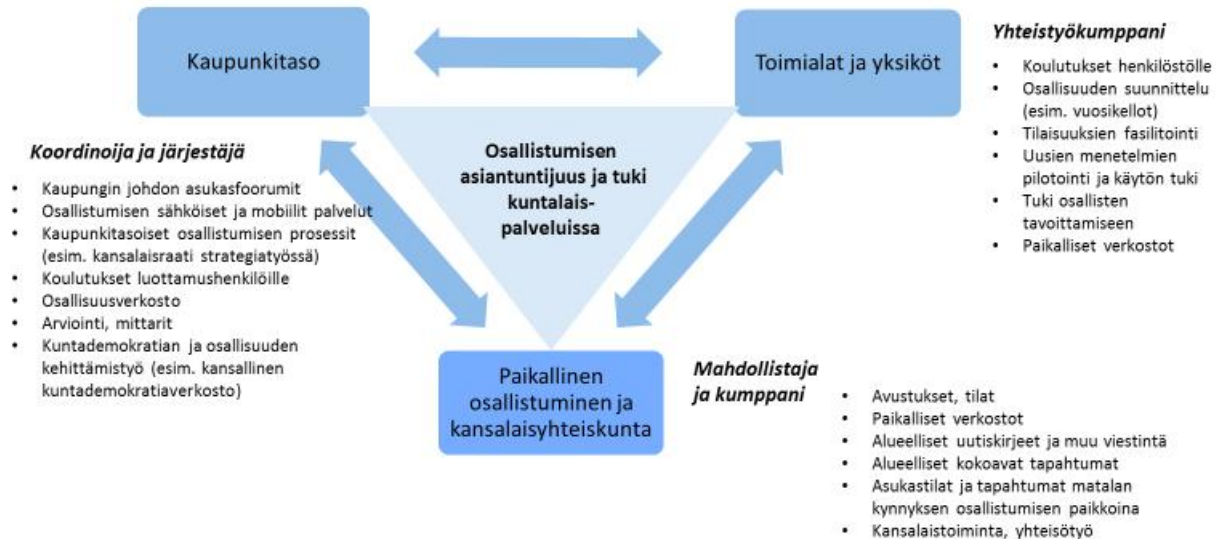
Omaehtoiseen aktiivisuuteen kiinnittyvät tiivisti Vantaan nuorisotilat ja asukastilat sekä muut paikallista yhteisöllisyyttä mahdollistavat tilat. Hiljaisten ryhmien tavoittamisessa korostuu jalkautuvan osallisuustyön merkitys sekä tiivis yhteistyö paikallisten järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Kuntalaispalvelujen alueelliset osallisuuskoordinaattori-yhteistyöntekijä -työparit edistävät osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Myös monimuotoinen vapaaehtoistoiminta edistää yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Vantaan kaupungilla voi toimia vapaaehtoisena muun muassa vanhainkodeissa, asukastiloissa, kirjastoissa ja turvapaikanhakijoiden parissa. Vapaaehtoistoimintaa tuetaan kuntalaispalveluissa tarjoamalla vapaaehtoisille muun muassa koulutuksia, ohjausta ja virkistystä. Vantaa tukee myös muita vapaaehtoistoimintaa järjestäviä tahoja tarjoamalla avustuksia ja tiloja.

3. OSALLISUUSMALLIN KAUPUNKITASOINEN KOORDINOINTI

Vantaan hallintosäännön 4. luvun 1 § mukaan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen on konserni- ja asukaspalveluiden toimialan tehtävä. Osallistumisen asiantuntijatiimi on osa kuntalaispalveluita. Koko kaupunkiorganisaatiota koskevissa ja laajoissa poikkihallinnollisissa prosesseissa kuntalaispalveluiden osallistumisen asiantuntijatiimi toimii ensisijaisesti järjestäjänä ja koordinoijana, toimialoille yhteistyökumppanina ja tukipalveluna sekä kansalaisyhteiskunnan suuntaan mahdollistajana ja kumppanina.

Kuntalaispalvelut tukee osallistumisen järjestämistä

Osallistuva Vantaa on toimintapa, jossa osallistumisen kanavia ja menetelmiä kehitetään koko ajan joustavasti. Toimintatapa mahdollistaa kokeilemisen sekä ketterän muuttuvaan toimintaympäristöön sopeutumisen. Jotta toimintamallin tavoitteet toteutuvat täysimääräisesti, tulee osallistumisen roolin näkyä kuntaorganisaation johtamisessa ja olla kiinteä osa kehittämisen, suunnittelun ja päätöksenteon prosesseja.